

Фикҳ дарслари (164-дарс) Намознинг шартлари

19:00 / 16.12.2021 3884

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّرِّ أَجْمَعِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّرِّ أَجْمَعِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّرِّ أَجْمَعِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّرِّ أَجْمَعِ

Намознинг вожиблари: Фотиҳанинг қироати, бир сура ёки уч оятни зам қилиш, тартибга риоя этиш, қаъдаи аввал, ташаҳҳуд, салом лафзи, витрнинг қунути, икки ийднинг такбирлари, биринчи икки ракъатни қироатга тайин қилиш, арконларни тўғри қилиш, овозни ошкора ёки махфий қиладиган ўринларда ошкора ва махфий қилиш.

Ушбу матнда «Мухтасари виқоя» китоби муаллифининг ижтиҳодига кўра вожиб деб билинган нарсалар ҳақида сўз бормоқда.

Намознинг вожиблари:

Фотиҳанинг қироати.

Бошқа мазҳабларда намозда Фотиҳа сурасини қироат қилиш рукн – фарз ҳисобланади, ҳанафий мазҳабида эса вожиб ҳисобланади.

Бошқа мазҳаблар ўз фикрларига қуйидаги ҳадисни далил қиладилар:

هَلْ يَلْعَلْ لِي صَيْرِي بِنِّ لِي عَنِّي، هُنَّ هَلْ لِي صِرْتِي مَصْلِي لِي نَبَّ دَابُّعٌ نَعْنُ
هُ سَمَّخُ لِي هَاوَرِ. «بَاتِ كَلَّ لِي حَاتِ فَبِ أَرْقِي مَلْنُ مَلَّ لِي صَالِ» لِي لَقِ مَلْسُو

Убода ибн Сомит розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ким Китобнинг Фотиҳасини қироат қилмаса, унинг намози бўлмас», дедилар».

Бешовлари ривоят қилишган.

Ҳанафийлар: «Агар намоздаги қироат тўғрисида мана шу ҳадисдан бошқа ҳадис бўлмаганида ва унинг маъносига муҳолиф маъно келмаганида, биз ҳам сизларга тўлиқ қўшилар эдик. Аммо бошқа мулоҳазали маънолар борлиги учун биз «Намозда Фотиҳа сурасини қироат қилиш вожиб», деб ҳукм чиқардик», дейишади.

Намозни нотўғри ўқиган кишига таълим берар эканлар, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам унга:

«عَنْكَرَا مُتَّ، نَارُ قَوْلِ أَنْ مَكَعَمَ رَسَيْتِ أَمَّ أَرْقَا مُتَّ، رَبِّكَ فَهَلْ صَالِ لِي تَمُّ قُ إِذِي
نَّ نِيَّ مَطَّ يَّتَّ حُ دُجَّ سَا مُتَّ، أَمَّا لَقِ لَدَعَتْ يَّتَّ حُ غُ فَرَا مُتَّ، أَعَا كَارَّ نِيَّ مَطَّ يَّتَّ حُ
هُ أَوَرِ. «أَوَّلُ كَلَّ لِي صَيْرِي فَ لَدَّ لَغُ فَاو، أَسَلِ لِي أَجَّ نِيَّ مَطَّ يَّتَّ حُ غُ فَرَا مُتَّ، إِجَّ أَسَلِ
هُ سَمَّخُ لِي»

«Намозга турганингда такбир айт, сўнг Қуръондан билганларингни ўқи. Кейин рукуъ қил ва рукуъдаги ҳолингда (бироз) тин ол. Кейин (бошингни) кўтар ва қаддингни ростлаб, тиклан. Кейин сажда қил ва саждадаги ҳолингда ҳам (бироз) тин ол. Кейин бошингни кўтар ва ўтирган ҳолингда (бироз) тин ол. Намозингнинг ҳаммасида ҳам шундай қил», дедилар».

Бешовлари ривоят қилишган.

Бу ҳадисда Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам «Қуръондан билганларингни ўқи», демоқдалар. Агар Фотиҳани қироат қилиш фарз бўлганида, албатта айтган бўлар эдилар.

Ҳанафийлар ижтиҳодига кўра бундан олдинги ҳадис «Ким Фотиҳа сурасини ўқимаса, унинг намози тўлиқ бўлмайди», деган маънода айтилган.

Ҳамма далилларни қўшиб ўрганилганда, намозда Фотиҳа сурасини қироат қилиш вожиб ҳисобланади.

Бир сура ёки уч оятни зам қилиш.

«Зам қилиш» дегани «ортидан қўшиш» деган маънони билдиради. Бу ибора намозда Фотиҳа сураси қироатининг ортидан яна бир сура ёки баъзи оятларни ўқишга ишлатилади. Бу намоздаги вожиб амаллардан биридир.

Зам сура қилиш вожиблигига далил:

مَلَسُوهُ لَعَلَّ يَلَسَ بِبَنِي لَيْلَى لَقَدْ نَعَى لَيْلَى صَرَخَتْ قَيْبًا نَعَى
بَاتِ كَلَامِ حَتَّافِ بْنِ أَبِي رُقَيْبٍ زُطْلَمَ لَيْلَى وَوَأَلَّ نَيْتَ كَرَلِ أَيْفَ أَرْقَى
عَيْلَ أَعْمَسِي وَ عَيْلَ نَائِلِ أَيْفَ رَصْقِي وَ عَيْلَ وَوَأَلَّ نَيْتَ رُوسَ وَ
عَيْلَ صَنْمِ عَيْلَ وَوَأَلَّ عَيْلَ كَرَلِ أَيْفَ لُوطِي نَائِلَ وَوَأَلَّ نَيْتَ رُوسَ وَوَأَلَّ عَيْلَ
أَيْفَ دَمْرَتِ لَيْلَى عَيْلَ أَوْرَ عَيْلَ نَائِلِ أَيْفَ رُوسَ وَوَأَلَّ عَيْلَ لَ

Абу Қатода розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам пешин намозининг биринчи икки ракъатида «Фотиҳатул Китоб» ва икки сурани ўқир эдилар: биринчи ракъатни узун қилиб, иккинчисини қисқа қилар эдилар. Гоҳида оятни эшиттириб қўярдилар. Аср намозида ҳам шундай қилар эдилар. Бомдод намозининг биринчи ракъатини узун, иккинчисини қисқа ўқир эдилар».

Бешовларидан фақат Термизий ривоят қилмаган.

أَمْ وَبَاتِ كَلَامِ حَتَّافِ بْنِ أَبِي رُقَيْبٍ زُطْلَمَ لَيْلَى وَوَأَلَّ نَيْتَ كَرَلِ أَيْفَ أَرْقَى
عَيْلَ أَعْمَسِي وَ عَيْلَ نَائِلِ أَيْفَ رَصْقِي وَ عَيْلَ وَوَأَلَّ نَيْتَ رُوسَ وَوَأَلَّ عَيْلَ
أَيْفَ دَمْرَتِ لَيْلَى عَيْلَ أَوْرَ عَيْلَ نَائِلِ أَيْفَ رُوسَ وَوَأَلَّ عَيْلَ لَ

Абу Саъид розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Биз Фотиҳани ва муяссар бўлганичани қироат қилишга амр қилинган эдик».

Имом Абу Довуд ривоят қилган.

عَرَمَ أَمْ لَسُوهُ لَعَلَّ يَلَسَ بِبَنِي لَيْلَى لَقَدْ نَعَى لَيْلَى صَرَخَتْ قَيْبًا نَعَى
بَاتِ كَلَامِ حَتَّافِ بْنِ أَبِي رُقَيْبٍ زُطْلَمَ لَيْلَى وَوَأَلَّ نَيْتَ كَرَلِ أَيْفَ أَرْقَى
عَيْلَ أَعْمَسِي وَ عَيْلَ نَائِلِ أَيْفَ رَصْقِي وَ عَيْلَ وَوَأَلَّ نَيْتَ رُوسَ وَوَأَلَّ عَيْلَ
أَيْفَ دَمْرَتِ لَيْلَى عَيْلَ أَوْرَ عَيْلَ نَائِلِ أَيْفَ رُوسَ وَوَأَلَّ عَيْلَ لَ

Абу Ҳурайра розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам унга (одамлар олдига) чиқишни ҳамда «Китобнинг «Фотиҳа»си ва яна зиёда қироат бўлмаса, намоз йўқ!» деб жар чақиришни амр қилдилар».

Аҳмад ва Абу Довуд ривоят қилишган.

Имом Байҳақий шунга далолат қиладиган нарсани Али, Ибн Масъуд ва Оиша розияллоҳу анҳумдан ривоят қилган.

نَمَلَةَ الصَّالِوُ: مَلَسُو هَلَلِ لِي صِرْهَلِ لَوَسَّرَ لَأَقِ، دَعَسِي بَأَنْعَ هَجَامُنْبَاوِي دَمَّرْتَلْهَ أَوْرَ. «أَوْزِيَّغْ وَهَضِي رَفِي فِي رُوسَو دَمَحْلَابُ أَرْقِي مَل

Абу Саъид розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Фарздами ёки бошқасидами, «Ал Ҳамду» ва сура ўқимаган кишининг намози йўқ», дедилар».

Термизий ва Ибн Можа ривоят қилишган:

أَرْقِي مَلْ نَمَلَةَ الصَّالِ: مَلَسُو هَلَلِ لِي صِرْهَلِ لَوَسَّرَ لَأَقِ فِي نَارِ بَطْلْهَ أَوْرَ. «نَ أَرْقُلْ أَنْ مَنِي تِي أَوْبَاتِ كَلْ إِحَاتِ أَفَبِ

Имом Табароний қилган ривоятда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ким Қуръоннинг «Фотиҳа»сини ва икки оятни ўқимаса, унинг намози бўлмас», деганлар.

إِلْ إِهْ بُوْتُ كَمَلْ إِئْزُجَاتِ أَلْ: مَلَسُو هَلَلِ لِي صِرْهَلِ لَوَسَّرَ لَأَقِ يَّ دَعُ نُبْهَ أَوْرَ. «أَدِعْ أَصْفِ تِ أَيَّ ثَ إِثْ وَبَاتِ كَلْ إِحَاتِ أَفَبِ

Ибн Адийнинг ривоятида Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Фарз намоз Китобнинг «Фотиҳа»си, уч оят ва ундан кўписиз намоз бўлмайди», деганлар.

«Кифоя» китобининг биринчи жузи асосида тайёрланди